

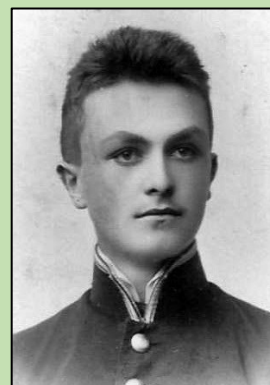
Włodzimierz Wietrzykowski
(16 I 1885 – 2 VI 1916)
w stulecie śmierci

W biogramach w rodzinnym *Albumie* ciocia Marysia Łempicka napisała:

Urodził się w Brzeziu. Rodzice dbali o wykształcenie synów, skoro wysłali ich [Wacława i Włodzimierza] na studia do Paryża. Tam młodszy Włodzimierz uczył się pilnie i na Sorbonie zrobił doktorat z biologii, którego temat: "O rozwoju *Lucernarii*" zapamiętałam z licznie wydanych wydruków. Po powrocie do kraju pracował na Uniwersytecie Lwowskim u prof. Józefa Nusbauma. Zmarł w Zakopanem, a pochowany został w nowowynbudowanym grobowcu w Świętomarży.

W stulecie jego śmierci przybliżmy jego postać i dokonania.

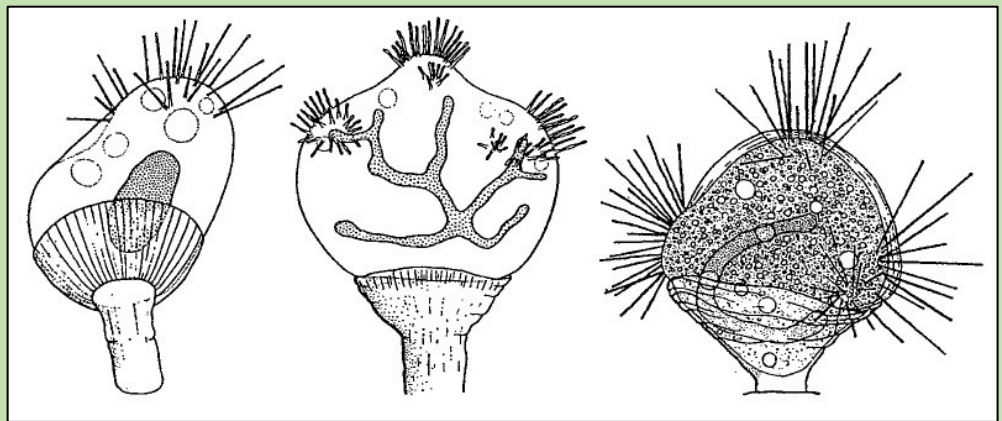
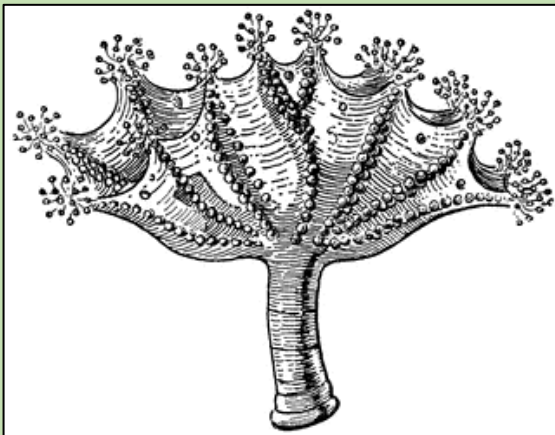
Brzezie w okresie życia Włodzimierza – jako dziecko 1890 – i młodzieniec 1901
(p. tabl. 34 i 36)

Ok. 1905 r. rozpoczął studia biologiczne na Sorbonie w Paryżu.

(p. tabl. 38, 39 *Albumu*)

Już w czasie paryskich studiów związał się z Instytutem Oceanografii w Monako, gdzie prowadził badania naukowe z zakresu protozoologii oraz embriologii jamochłonów morskich, głównego gatunku *Halicystus* z rodzaju świetła (*Lucernaria*), oraz ukwiała *Edwardsia beautempsii*.

Te lata wspomina w swoich "[Pamiętnikach](#)" Józef Nusbaum-Hilarowicz, późniejszy jego lwowski profesor, który go spotkał w Instytucie Oceanografii w Monaco:

Podczas pobytu mojego w Monaco w r. 1911 poznałem tam Włodzimierza Wietrzykowskiego, młodego badacza rodem z Królestwa, który pracował w laboratorium Muzeum Oceanograficznego. Szczerze polubiłem tego nader sympatycznego, ogromnie oddanego nauce młodzieńca, pragnącego gorąco powrócić do kraju, aby tu pracować, dotychczas bowiem przebywał za granicą, głównie w Paryżu, w Roscoff i Monaco. Toteż radowałem się bardzo, gdy wkrótce mogłem mu ułatwić możliwość pracy naukowej wśród swoich. Wietrzykowski przyjechał do Lwowa i zaczął pracować w moim instytucie, gdzie po roku został moim asystentem i ogłosił kilka cennych rozpraw. Rokował on wielkie nadzieje na przyszłość, jako wybitny badacz naukowy, niestety jednak nieubłagana choroba piersiowa, która spotęgowała się wskutek nieprzyjaznych warunków wojennych, przerwała już w roku 1916 nic tego młodego szlachetnego żywota.

W 1912 roku uzyskał na Sorbonie doktorat, broniąc wyróżniającą się pracę:

[Recherches sur le développement des Lucernaires.](#)

która poprzedzona została dwoma wydrukowanymi wcześniej artykułami:

1910. WIETRZYKOWSKI (W.). Sur le développement des Lucernaridés (note préliminaire). (*Arch. Zool. Exp.* Tome V, Not. et Rev.)
1911. WIETRZYKOWSKI (W.). Seconde note sur le développement des Lucernaires (*Arch. Zool. Exp.* Tome VI, Not. et Rev.).

i wystąpieniem ze sprawozdaniem: "[O rozwoju Lucernarii](#)" na posiedzeniu Towarzystwa Naukowego Warszawskiego w dniu 9 lutego 1911.

Był to na tyle wybitny doktorat, że został wydrukowany nie tylko w uniwersyteckim piśmie: [Recherches sur le développement des Lucernaires, Archives de Zoologie Expérimentale et Générale](#), Series 5, 10, 1-95, Paris 1912. [[reprint rodzinny](#), Bytom 2016],

ale miał też dwa wydania książkowe A. Schulza:

1912. A Schulz. 95 stron:

https://books.google.pl/books/about/Recherches_sur_le_d%C3%A9veloppement_des_Luc.html?id=q7bHGAAACAAJ&redir_esc=y

1917. A. Schulz, 97 stron

https://books.google.pl/books/about/Recherches_sur_le_d%C3%A9veloppement_des_Luc.html?id=5_dKnQEACAAJ&redir_esc=y

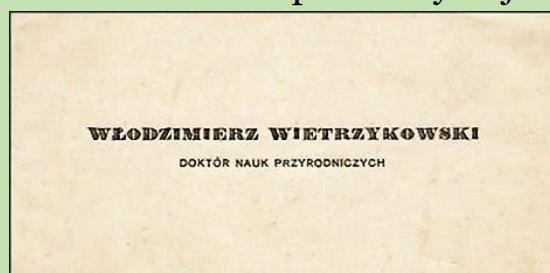
Praca ta była i jest na tyle wybitna, że jeszcze w czasach współczesnych jest cytowana, np.:

[A Functional Biology of Scyphozoa](#)

[Acoelomate and Pseudocoelomate Metazoans](#)

[Lehrbuch der Zoologie](#)

[An Analysis of Hydrozoan Gastrulation by Unipolar Ingression](#)

W latach 1914-1916 był asystentem profesora Józefa Nusbauma-Hilarowicza w Zakładzie Zoologii Uniwersytetu we Lwowie.

W tym czasie w swych pracach opisał 85 gatunków orzęsków Stawu Drozdowickiego koło Gródka Jagiellońskiego, wśród nich odkryty przez siebie gatunek *Discophrya Copernicana*.

Uniwersytet Lwowski

O tych latach wspomina w swych "[Pamiętnikach](#)" Józef Nusbaum-Hilarowicz:

Przez Instytut Zoologiczny przesunął się cały szereg wydoskonalonych, młodych pracowników, którzy pięknie zapisali się już w dziejach nauki, jako to Wanda Białkowska, Cecylia Beigelówna, Rachela Blochówna, Benedykt Fuliński, Michał Giedroyc, Jan Gołański, Jan Grochmalicki, Jan Hirschler, Antoni Jakubski, Jan Kinel, Zofia Kopystyńska, Zofia Kulikowska, Maria Marcinkiewicz, Zofia Małaczyńska, Irena Pogonowska, Stanisław Pietruski, Gustaw Poluszyński, Karolina Reisowa, Edward Schechtel, A. Trawiński, A. Tysowski, Helena Wanickówna, Rudolf Weigl, **Włodzimierz Wietrzykowski** i inni.

Wkrótce starania moje i zabiegi w kierunku znalezienia funduszków uwieńczył po-myślny skutek. Wydział krajowy poświęcił z funduszków tak zw. rybackich na cel założenia stacji 11000 koron; uczeń mój, młody przyrodnik, mr. E. Romer ofiarował na tenże cel 2000 kor.; **Dr. Wietrzykowski, z otrzymanego z Kasy Mianowskiego w Warszawie funduszu na badania naukowo-hydrobiologiczne, ofiarował 1500 kor.;**

Podczas wiosny r. 1914 przez tę stację przewinął się szereg uczniów moich, a mianowicie pracowali tutaj pp. Jakubski, **Wietrzykowski**, Fuliński, Grochmalicki, Majewski, Krasuski, Słonimski, Schechtel i inni. Wynikiem tej z entuzjazmem prowadzonej pracy naukowej jest szereg prac bądź już wydrukowanych, (np. Fulińskiego „Materiały do fauny wirków ziem polskich” w Rozprawach Muzeum im. Dzieduszyckich za r. 1914; **dalej Wietrzykowskiego „O nowym gatunku wymocзка Discophrya Copernicana”, nazwanym tak na cześć Towarzystwa im. Kopernika, w "Kosmosie" 1915; wreszcie Schechtla „O oddychaniu wodopójek w Kosmosie 1915), bądź do druku w części przygotowanych (np. obszerne materiały Jakubskiego, dotyczące fauny wirków gródeckich i ogłoszony przeze mnie spis wymoczków, znalezionych przez Wietrzykowskiego).**

Niestety, choroba płuc pokonała młodego naukowca i w wieku 31 lat zmarł w Zakopanem i został pochowany w rodzinnym grobowcu w Świętomarzy.

opr. Piotr Wietrzykowski